

vîrstă, fără mare experiență în munca de caligraf, lucrînd izolat de centrele de activitate ale copiștilor din Balcani.

Manuscrisul folosește o literă semiuncială ce depășește în înălțime cu puțin lățimea (3×4 mm); la unele litere (A, S, Ж, M, T, W, Ш, Ф, К) lățimea este mult mai mare ca înălțimea ($7 \times 4-5$ mm) sau, la literele cu depășirea rîndului (З, У, Х, Ц, Ч, Ф, О), lungimea atinge 9—12 mm, dîndu-le o înfățișare mai subțire. În tabelele de la început (f. 1—14) și în inscripția originală de la sfîrșit (f. 316 v.), mărimea literelor se reduce la 1—2 mm, fără o modificare a raportului dintre înălțime și lățime. De aceea scrierea este mai apropiată ca aspect general de uncială decît de semiunciala scrierii elegante a școalei de la Tîrnovo sau de cea a caligrafiei moldovenești de mai tîrziu¹.

O mențiune specială merită prezența literei o lățită, rareori cu cîte un punct la partea de sus și jos, precum și folosirea ca cifră a literei koppa ϣ și S sau folosirea cu exclusivitate a grafiei ц (nu шт). Ligaturile se întîlnesc mai des în titluri și la monogramele cu numele evangheliștilor (ак, ар, арк, пр, ав, ас, аса), ele avînd un evident caracter ornamental. Se folosesc deasemenea prescurtările cu o titlă dreaptă sau bombată, precum și semnul² sau³ pentru suplinirea ierului eludat de scriere sau pronunțare. Literele suprapuse, mai ales în silaba finală, sînt numeroase (к, д, θ, к, м, о, р, т, х, ц) iar c suprapus apare ca un punct; totuși folosirea suprapunerii numai cu un singur rînd este departe de a fi frecventă. Rareori, autorul folosește și cursiva (pentru м suprapus și pentru г).

Ornamentarea literelor, mai ales cea a inițialelor de la începutul pericopelor, se face prin îngroșarea la mijloc printr-un punct a liniilor verticale (r, ж, к, п, ц) sau a barelor orizontale (п, а). Literele м și w sînt ornamentate în centru cu cîte o floare de crin, cu o mică flacără sau cu un vîrf de lance. Multe inițiale sînt împodobite spre stînga sau în jos cu o palmetă cu 2 și 3 lobi. Dar această ornamentare este lipsită adesea de proporție și eleganță, literele apar greoaie, fără grația cu care ne-a obișnuit scrierea liturgică românească începînd din sec. al XV-lea (vezi fig. 6).

Limba. Textul manuscrisului este redactat uniform în aceeași slavă bisericească de redacție sîrbă. Față de textele clasice vechi slave, el se caracterizează prin consecvența cu care înlocuiește vocalele nazale (iusurile) cu ѡ și ѣ, prin întrebuintarea regulată a ierului mic (к) în locul ierului mare (ѣ), chiar în cazul lui ѡ(ѡ); în poziție intensă ѣ și к uneori к>ѣ și chiar > ѣ, и, ; iar ѣ > о, fenomen caracteristic graiurilor macedonene. Scriitorul înlocuiește pe к prin а în poziție inițială și finală, acolo unde are valoarea fonetică ѣа (un а iotat), dar îl păstrează acolo unde к redă pe ѣ etimologic. Alteori к se schimbă în ѣ² sau cu а³. Adesea и > ѡ⁴, ca și о > ѡ⁵. Iotarea intervocalică nu mai este marcată, chiar în cazul lui ѣ final (cu excepția textului însemnării lui Nicodim-снѣ-și а ferecături-ѣго-); adesea, în cazul lui-ѣ>-ю, iotarea dispare și avem-ѡ-.

¹ «La lettre de cet Evangéliste est de type balkanique (?), petite, assez laide en somme, tandis que la lettre cyrillique moldave, élancée, fine, plus tard penchée, est elle-même un élément d'art» (N. Iorga, *Les arts mineurs en Roumanie*, I, p. 47).

² андрѣа > андрѣа; ирѣи, фарнѣи > ирѣи, фарнѣи.

³ сѣмо > само; вѣсѣкѣ > вѣскѣ; трѣкѣ > трѣскѣ.

⁴ La verbele вѣши, вѣшти, вѣзиграти, etc. > вѣши, нѣдыѣ, вѣзыграти. (Totuși вѣшт > вѣштѣ, fenomen datorat unei confuzii grafice).

⁵ мѣногомѣ > многомыа; сѣномѣ > сѣпымыа.